

Witteveen+Bos

Van Twickelostraat 2

Postbus 233

7400 AE Deventer

telefoon 0570 69 79 11

fax 0570 69 73 44

www.witteveenbos.nl

onderwerp	natuurtoets langshaven Oosterhout	
project	realisatie langshaven Oosterhout	
opdrachtgever	gemeente Oosterhout	
projectcode	OTH170-1	
referentie	OTH170-1/schm18/007	
opgemaakt door	R. ter Harmsel Msc (gewijzigd op 31 mei 2012 door drs. M.J.Schilt)	
goedgekeurd door	drs.L.G. Turlings	paraaf
status	definitief	
datum opmaak	31 mei 2012	
bijlagen	-	

1. INLEIDING

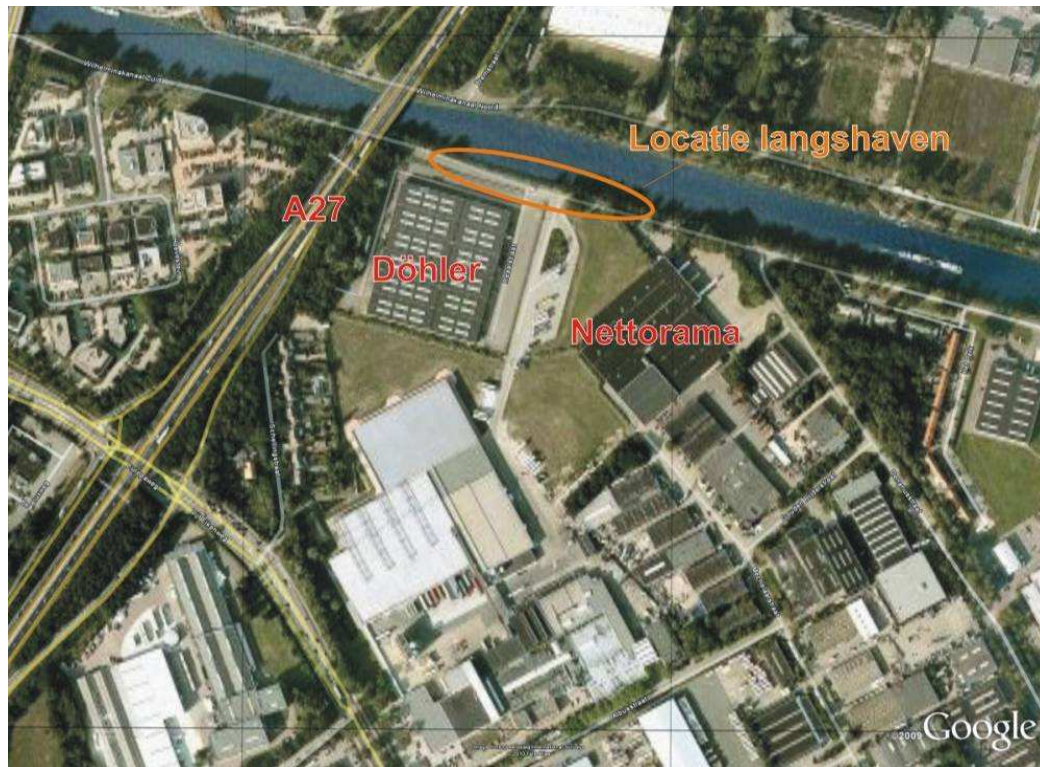
1.1. Aanleiding

De gemeente Oosterhout is voornemens om op industrieterrein Vijf Eiken een langshaven voor de overslag van goederen te realiseren. Deze langshaven is voorzien aan de zuidzijde van het Wilhelminakanaal, net ten oosten van de A27. De langshaven heeft een functie voor de bedrijven die gelegen zijn op industrieterrein Vijf Eiken. De langshaven krijgt een openbare functie en is dan ook bruikbaar voor alle bedrijven om goederen over te slaan van schip naar vrachtauto of via aan te brengen pijpleidingen. De gemeente Oosterhout wordt eigenaar van de langshaven en zal het beheer en de bediening van de haven onderbrengen bij een marktpartij. Voor de realisatie van de langshaven wordt een bestemmingsplan opgesteld.

1.2. Plangebied

Het plangebied betreft de oeverzone van het Wilhelminakanaal, gelegen aangrenzend aan de percelen van de bedrijven Döhler en Nettorama, zoals te zien is in afbeelding 1.1.

Afbeelding 1.1. De planlocatie

2. METHODE

Op 15 oktober 2011 is een verkennend veldbezoek uitgevoerd in het plangebied. Hoewel in dit jaargetijde de bloeitijd van de meeste beschermde planten en het voortplantingsseizoen van de meeste soorten is afgelopen, kan op basis van de aanwezige habitats een goede inschatting gemaakt worden van de potentie voor beschermde soorten. Met gebruik van biotoopkennis wordt de geschiktheid van het plangebied als leefgebied aan de hand van dit veldbezoek voor binnen de Flora- en faunawet (Ffw) beschermde soorten geschat. Tevens wordt bekeken wat de mogelijke volgen zijn van de werkzaamheden in relatie tot de Ecologische Hoofdstructuur.

3. RESULTATEN

Het plangebied is gelegen aan het Wilhelminakanaal, op het industrieterrein Vijf Eiken ter hoogte van de Solidusstraat en Reaalstraat. Aan de zuidoever van het kanaal wordt een langshaven gerealiseerd. Aangrenzend van de toekomstige haven zijn de bedrijven Netto-rama en Döhler gevestigd. De langshaven wordt ongeveer 150 meter lang. Om deze te realiseren wordt het kanaal op deze locatie verbreed zodat schepen hier kunnen aanmeren. Ook de weg Wilhelminakanaal Zuid zal ter hoogte van de haven moeten opschuiven. Hierdoor wordt ook een aantal bomen gekapt. Afbeelding 3.1, 3.2 en 3.3 tonen een impressie van het plangebied.

Afbeelding 3.1. Kanaaloever ter hoogte van Döhler

Afbeelding 3.2. Detail kanaaloever

Afbeelding 3.3. Weg langs het kanaal ter hoogte van Nettorama

3.1. Vaatplanten

Aan de kanaaloever staat een rij zomereiken. Aan de overkant van de weg staan eveneens zomereiken, afgewisseld met paardenkastanje, Amerikaanse eik, beuk, esdoorn, populier, gouden regen en een laurierhaag. De vegetatie langs het kanaal is recentelijk gemaaid en bestaat uit diverse grassen, smalle weegbree, zevenblad, gewone smeerwortel, gewoon duizendblad, grote brandnetel, ridderzuring, perzikkruid, zilverschoon, wilgenroosje, braam, zaailingen van bomen en plaatselijk riet en lisdodde.

Effecten en conclusie

Beschermde soorten zijn niet aangetroffen. De aanwezigheid van zwanenbloem en dotterbloem (soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet) is echter niet uit te sluiten. Tevens is brede wespenorchis in 2007 aangetroffen ten noorden van het Wilhelminakanaal [lit. 1]. Mogelijk komt ook deze voor langs de zuidelijke oever. Ook dit is een soort van tabel 1. Voor ruimtelijke ingrepen geldt voor deze soorten een vrijstelling, waardoor geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden. Wel wordt aangeraden om eventueel aanwezige exemplaren uit te steken en te verplaatsen. Overige zwaardere beschermde soorten zijn op basis van de biotoopkenmerken uit te sluiten.

3.2. Grondgebonden zoogdieren

Er zijn tijdens het veldbezoek geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. In de bosgebieden rond Oosterhout komt de eekhoorn voor. Ten noorden van Oosterhout komt eveneens de bever en de noordse woelmuis voor. Op basis van de kenmerken van het plangebied (afwezigheid ouder bos, helder water met voldoende onderwatervegetatie en oevervegetatie) is de aanwezigheid van zwaardere beschermde grondgebonden zoogdieren uit te sluiten. Licht beschermde soorten als gewone bosspitsmuis, veldmuis en egel zijn op basis van de aanwezige biotopen niet uit te sluiten en kunnen mogelijk in het plangebied voorkomen.

Effecten en conclusie

Het voorkomen van licht beschermde zoogdiersoorten (tabel 1-soorten) in het plangebied is niet uit te sluiten. Omdat voor licht beschermde soorten in het kader van de Ffw een vrijstelling geldt, is een ontheffingsaanvraag niet nodig. De aanwezigheid van zwaardere beschermde grondgebonden zoogdieren is uit te sluiten. Er worden daardoor geen effecten hierop verwacht.

3.3. Vleermuizen

In de bomen zijn geen holten aanwezig. Ook loshangend schors of ondiepe scheuren zijn niet aanwezig. Hierdoor is bewoning door vleermuizen uit te sluiten. De bomenrij doet mogelijk wel dienst als vliegroute en/of foerageerlocatie voor diverse soorten. Hierbij kan het kanaal tevens een functie hebben. Een vliegroute die van essentieel belang is voor het functioneren van de aanwezige verblijfplaatsen in de omgeving, mag zonder ontheffing niet verwijderd worden. Omdat het gebruik van de omgeving door vleermuizen niet bekend is, is het aan te raden om het mogelijk functioneren van de bomenrij als vliegroute niet aan te tasten. Hiertoe is het van belang om geen grote gaten in de rij te laten ontstaan. Tevens dient de haven op de tijden dat vleermuizen actief zijn (avond en nacht) zo min mogelijk verlicht te worden, zodat voorbij vliegende vleermuizen geen lichthinder ondervinden. Ook een essentieel foerageergebied mag zonder ontheffing niet verwijderd worden. Gezien de beperkte omvang van het plangebied en de aanwezigheid van identiek foerageergebied rondom het plangebied, is het echter uit te sluiten dat het hier om een essentieel foerageergebied gaat.

Effecten en conclusie

De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is uit te sluiten. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op vleermuizen indien de functie als mogelijke vliegroute behouden kan blijven. Bij de verdere uitwerking van het ontwerp dient dit expliciet door een ter zake deskundige ecooloog te worden beoordeeld. Als de functie niet behouden kan blijven, dient nader onderzoek te worden verricht in het veldseizoen om het belang van het plangebied als vliegroute te bepalen.

3.4. Vogels

In de bomen in het plangebied zijn geen jaar rond beschermde nesten aanwezig. Nesten van jaar rond beschermde vogelsoorten die in bomen broeden zijn ook buiten het broedseizoen zichtbaar. Wel kunnen in de bomen en het omliggende struweel diverse algemene vogelsoorten tot broeden komen. Broedende vogels mogen niet verstoord worden. Het is dan ook aan te raden om te werken buiten het broedseizoen, of voorafgaand aan de werkzaamheden een controle op aanwezige broedgevallen uit te voeren. Tijdens het veldbezoek zijn diverse soorten aangetroffen in het plangebied: merel, koolmees, houtduif, zilvermeeuw, kokmeeuw, wilde eend, meerkoet, ekster en aalscholver.

Effecten en conclusie

Indien werkzaamheden uitgevoerd worden buiten het broedseizoen of worden gestart buiten het broedseizoen waarbij er vervolgens continu wordt doorgewerkt, zijn negatieve effecten op broedende vogels uit te sluiten. Indien dit niet mogelijk is, dient voorafgaand aan de werkzaamheden een nadere inspectie uitgevoerd te worden om te beoordelen of broedende vogels aanwezig zijn. Indien deze aanwezig zijn, dan mogen zij niet verstoord worden.

3.5. Reptielen

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen reptielen waargenomen. Op basis van de kenmerken van het plangebied is de aanwezigheid van reptielen uit te sluiten.

Effecten en conclusie

De aanwezigheid van reptielen in het plangebied is uit te sluiten. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op reptielen.

3.6. Amfibieën

Aangezien het voortplantingsseizoen ten einde is en de dieren al richting hun winterverblijf gaan, is de waarnemingskans in deze periode gering. Tijdens het veldbezoek zijn dan ook geen amfibieën waargenomen. Het plangebied (groot en diep water met beschoeiende oevers) biedt geen geschikt voortplantingswater voor amfibieën. Landhabitat voor zwaardere beschermde soorten is tevens niet aanwezig. Aanwezigheid van zwaardere beschermde amfibieën kan dan ook uitgesloten worden. Mogelijk wordt het plangebied wel incidenteel bezocht door algemene soorten als bruine kikker en gewone pad.

Effecten en conclusie

Doordat het plangebied geen geschikt leefgebied voor zwaardere beschermde amfibieën omvat, zijn negatieve effecten uitgesloten. Mogelijk zijn incidenteel wel licht beschermde soorten aanwezig. Hiervoor geldt voor ruimtelijke ingrepen een vrijstelling. Wel is de zorgplicht van kracht.

3.7. Vissen

De oevers van het kanaal zijn steil en beschoeid. Waterplanten waren niet zichtbaar. Hoewel het kanaal geen optimaal habitat biedt voor beschermde vissoorten, kan de aanwezigheid van kleine modderkruiper, rivierdonderpad en bittervoorn niet worden uitgesloten zonder aanvullend onderzoek. Deze soorten komen in de omgeving van het plangebied voor.

Effecten en conclusie

Gezien de beperkte aard en omvang van de werkzaamheden, is aantasting van de functionaliteit van het leefgebied uit te sluiten. Indien de genoemde soorten aanwezig zijn, kan de oeverzone van het gehele kanaal in de wijde omgeving functioneren als leefgebied. De aantasting door de aanleg van de langshaven is dan verwaarloosbaar klein en heeft geen invloed op het functioneren van het gehele leefgebied. Een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet is dan ook niet aan de orde. In het kader van de zorgplicht dienen de werkzaamheden echter wel uitgevoerd te worden buiten de voortplantingsperiode van kleine modderkruiper, rivierdonderpad en bittervoorn. Deze periode loopt van maart tot en met augustus voor kleine modderkruiper en rivierdonderpad, en april tot en met augustus voor bittervoorn. Indien niet buiten deze periode gewerkt kan worden, dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden om de aanwezigheid van kleine modderkruiper, rivierdonderpad en bittervoorn aan te tonen dan wel uit te sluiten. Indien één of meerdere van de soorten aanwezig blijkt en tijdens de voortplantingsperiode gewerkt moet worden, dient een onthefing op de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

Daarnaast dienen maatregelen genomen te worden om doden en verwonden van aanwezige vissen tijdens de werkzaamheden te voorkomen. Dit kan door direct voorafgaand aan de werkzaamheden aanwezige vissen te verjagen of te verplaatsen met behulp van een groot schepnet waarbij ook de modderlaag wordt meegenomen of elektrovisserij.

3.8. Dagvlinders

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde vlindersoorten aanwezig. Op basis van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden beschermde vlindersoorten in de omgeving van het plangebied ook niet verwacht. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vlindersoorten aangetroffen.

Effecten en conclusie

Zwaarder beschermde dagvlinders zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden tevens niet verwacht. Effecten kunnen daardoor worden uitgesloten.

3.9. Libellen

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde libellensoorten aanwezig. Op basis van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden beschermde libellensoorten in de omgeving van het plangebied dan ook niet verwacht. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde libellensoorten aangetroffen.

Effecten en conclusie

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde libellensoorten aanwezig. Een negatief effect van de werkzaamheden op deze soorten kan worden uitgesloten, aangezien het plangebied geen onderdeel van het leefgebied van deze soorten is.

3.10. Overige ongewervelden

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde overige ongewervelden aanwezig. Op basis van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden beschermde overige ongewervelden in de omgeving van het plangebied dan ook niet verwacht. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde ongewervelden aangetroffen.

Effecten en conclusie

De beschermde soorten uit de groep van de overige ongewervelden zijn, door het ontbreken van een geschikt biotoop, op het plangebied niet aanwezig. Van een overtreding is geen sprake.

3.11. Conclusie

Ondanks dat het veldbezoek niet in de optimale periode is uitgevoerd, is op basis van de aanwezige habitats, verspreidingsgegevens van beschermde soorten en biotoopkennis een goed beeld verkregen van de potentie van het plangebied voor beschermde soorten. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de gevolgen van het voornemen op de verschillende soortgroepen en hoe met deze gevolgen dient te worden omgegaan.

Tabel 1. Overzicht van de mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op over-treding verboden Ffwet	gevolgen	onthefing aanvragen Ffwet?
vaatplanten	ja, in het plangebied mogelijk meerdere beschermde soorten vaatplanten voor	nee	mogelijk aanwezige exemplaren verplaatsen	nee
grondgebonden zoogdieren	ja, in het plangebied komen mogelijk meerdere licht beschermde soorten zoogdieren voor	nee	handelen naar de zorgplicht	nee
vleermuizen	ja, in het plangebied komen mogelijk meerdere zwaarder beschermde vleermuissoorten voor	ja	aantasting mogelijke vliegroute voorkomen, anders nader onderzoek uitvoeren	nee
jaarrond beschermde vogels	nee, in het plangebied bevinden zich geen jaarrond beschermde nesten	nee	geen	nee
vogels met tijdelijke nesten	ja, broedende vogels kunnen aanwezig zijn	zie de toelichting onder de tabel	werkzaamheden buiten het broed-seizoen starten of aanvullende controle op aanwezigheid broedende vogels	het verkrijgen van een ontheffing is in principe niet mogelijk (zie toelichting onder tabel)

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op overtreding verboden Ffwet	gevolgen	ontheffing aanvragen Ffwet?
reptielen	nee, in het plangebied komen geen beschermde reptielen voor	nee	geen	nee
amfibieën	ja, in het plangebied komen mogelijk licht beschermde amfibieën voor	nee	handelen naar de zorgplicht	nee
	nee, in het plangebied komen geen beschermde amfibieën voor	nee	geen	nee
vissen	ja, in het plangebied komen mogelijk meerdere beschermde vissoorten voor	ja	werken buiten voortplantingsperiode of aanvullend onderzoek uitvoeren	afhankelijk van periode van uitvoering en eventueel onderzoek
dagvlinders	nee, in het plangebied komen geen beschermde dagvlindersoorten voor	nee	geen	nee
libellen	nee, in het plangebied komen geen beschermde libellensoorten voor	nee	geen	nee
overige ongewervelden	nee, in het plangebied komen geen beschermde overige ongewervelden voor	nee	geen	nee

Vogels

Mogelijk zijn broedende vogels aanwezig waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van de broedende vogels in het plangebied is in principe niet mogelijk. Er bestaat immers altijd een alternatief: werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn (broedseizoen: globaal 15 maart-15 juli¹).

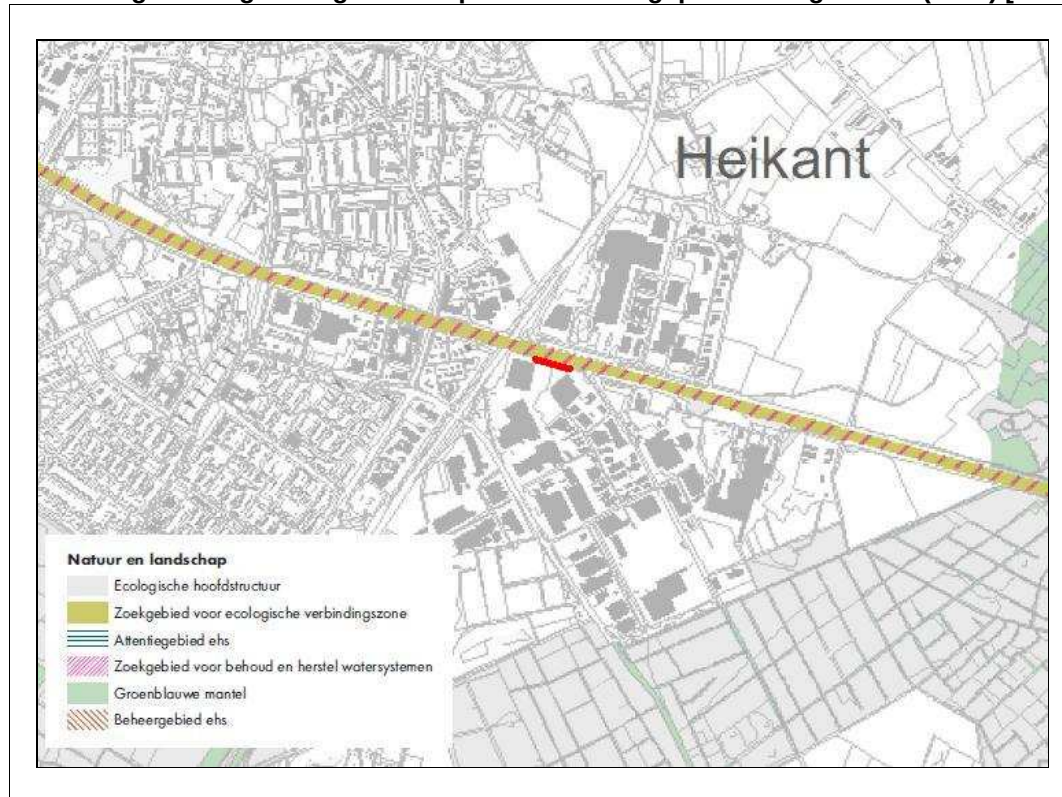
Behalve werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn is het verstoren van vogels te voorkomen door de werkzaamheden voor het broedseizoen in te zetten en dan continu door te werken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

¹ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben of die al voor maart zijn begonnen met broeden.

4. EHS

Het Wilhelminakanaal is in de Verordening Ruimte 2011 van Noord-Brabant aangewezen als zoekgebied voor een ecologische verbindingszone (EVZ) en zoekgebied voor behoud en herstel watersystemen (BHW). Dit is te zien op afbeelding 4.1.

Afbeelding 4.1. Begrenzing EHS ter plaatse van de geplande langshaven (rood) [lit. 2]

Een zoekgebied voor een EVZ is een gebied waarbinnen een ecologische verbindingszone is of wordt gerealiseerd. De EVZ geldt in dit geval voor de oeverzone. Op deze zone moet de verbinding gerealiseerd worden om dispersie van flora en fauna te bevorderen.

Een zoekgebied voor BHW is een gebied naast een waterloop waar maatregelen op het gebied van morfologie en inrichting nodig zijn om de doelstellingen uit het Provinciaal Waterplan 2010-2015 op het gebied van de ecologische kwaliteit van oppervlaktewateren te behalen.

De bescherming van zoekgebieden voor een EVZ wordt in de Verordening in artikel 4.3 besproken. In artikel 5.7 wordt de bescherming van zoekgebieden voor BHW besproken. De begrenzing van een zoekgebied voor een EVZ kan door Provinciale Staten gewijzigd worden, indien dit tot een beter resultaat leidt voor de verwezenlijking, het behoud en het beheer van een ecologische verbindingszone.

De bescherming van het zoekgebied voor een EVZ betekent dat de functie als verbinding via de oevers gegarandeerd moet blijven. Werkzaamheden mogen deze functie dus niet verstoren of onderbreken. Na realisatie van de langshaven is de nu nog groene oever aan de zuidkant van het kanaal voor een deel verdwenen. De haven grenst direct aan een weg met berm.

Dit zou betekenen dat in ieder geval aan de zuidkant van het kanaal de toekomstige functie als EVZ onderbroken zou zijn. De realisatie van de langshaven conflicteert in dit geval met de potentiële ontwikkeling van een EVZ ter plaatse.

In dit geval dient uitgegaan te worden van ADC-criteria, wat inhoudt dat:

- er onderbouwd sprake moet zijn van geen alternatieven (A) voor de betreffende locatie;
- er een dwingende reden (D) is van groot openbaar belang;
- er compensatie (C) kan plaatsvinden om de potentie tot de ontwikkeling van de EVZ te behouden.

Of er een conflict optreedt met de zoekfunctie voor een EVZ hangt ook af van de uitwerking van de EVZ door de provincie: als de noordoever als EVZ functioneert is waarschijnlijk geen sprake van een conflict.

Het kanaal is als zoekgebied voor behoud en herstel watersystemen aangewezen als 'overige waterloop' voor de volgende functies [lit. 3]:

- ecologische verbindingzone
- scheepvaart

De doelstellingen voor de EVZ komen overeen met de doelstellingen zoals die genoemd zijn bij de aanwijzing als zoekgebied EVZ. Voor de functie scheepvaart (stimulering goederenvervoer en recreatieve toervaart) worden door de aanleg van de langshaven geen belemmerende effecten verwacht.

Conclusie

De realisatie van de langshaven heeft mogelijk gevolgen voor de inrichting van het Wilhelminakanaal als EVZ. Echter, als de noordoever van het Wilhelminakanaal als EVZ functioneert, is waarschijnlijk geen sprake van een conflict.

De realisatie van de langshaven heeft voor de aanwijzing van het Wilhelminakanaal als zoekgebied voor BHW naar verwachting geen negatieve effecten.

5. LITERATUUR

1. [Http://waarneming.nl](http://waarneming.nl).
2. Provincie Noord-Brabant, Verordening ruimte Noord-Brabant 2011. Geconsolideerde tekst geldend vanaf 8 maart 2011.
3. Provincie Noord-Brabant, Provinciaal Waterplan 2010-2015. Waar water werkt en leeft. Aangepast aan Structuurvisie ruimtelijke ordening, 1 oktober 2010.